

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะเป็นการกล่าวถึงผลสรุปของการวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนการอภิปราย และ
ข้อเสนอแนะตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์และการดำเนินการวิจัยโดยย่อ ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษา สภาพการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5
2. เพื่อศึกษา ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
เขตการศึกษา 5 ที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 72 โรงเรียน และที่เปิดสอนทั้ง
ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จำนวน 55 โรงเรียน รวมเป็น 127 โรงเรียน โดยมี
ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารโรงเรียน หรือ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ จำนวน 127 คน
ศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 5 ฝ่ายนิเทศงานปฏิบัติการสอน จำนวน 11 คน ครูผู้สอนที่
เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)

ในโรงเรียนทั้งหมด 127 โรงเรียน และครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร มัธยมศึกษาตอนปลาย
พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) จำนวน 55 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างประชากร เพื่อให้ได้ตัวอย่างประชากรที่กระจายไปตามกลุ่มวิชาต่าง ๆ
จึงสุ่มตัวอย่างครูผู้สอนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร มัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง 2533) ออกมากลุ่มละ 1 คน ภายในโรงเรียน (5 กลุ่มวิชา) 127
โรงเรียน รวมได้ 635 คน ครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา ตอนปลาย
พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) สุ่มออกมาจากกลุ่มวิชาคนละ 1 คน เช่นกัน
ภายในโรงเรียน (5 กลุ่มวิชา) 55 โรงเรียน รวมได้ 275 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแยกเป็น 3 ฉบับ
คือ สำหรับ ศึกษานิเทศก์ ฝ่ายนิเทศงานปฏิบัติการสอน ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ช่วยผู้บริหาร
ฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง 2533) และครูผู้สอนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย
พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ
(Check List) และแบบปลายเปิด (Open-ended)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและรับคืนโดยใช้บริหารทางไปรษณีย์ และด้วยตนเอง การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้นจำนวน 1048 ฉบับ ได้รับกลับคืน จำนวน 830 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 79.19

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำมาหาค่าร้อยละ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ และแปลผลแยกพร้อมทั้งบรรยายประกอบตาราง
2. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ของ ศึกษานิเทศก์ ฝ่ายงานปฏิบัติการสอน ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ฉบับปรับปรุง 2533 วิเคราะห์ โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ แปลผลรวม และ ในส่วนของครูผู้สอนจะแปลผลแยกระหว่างมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย แล้วอธิบายประกอบตาราง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ศึกษานิเทศก์ ฝ่ายนิเทศงานปฏิบัติการสอนเป็นเพศชายและหญิงจำนวนเท่ากัน มีอายุตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป มีอายุราชการตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป ประสบการณ์ในตำแหน่ง ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป มีวุฒิระดับปริญญาโท และปริญญาตรี จำนวนเท่ากัน เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 และการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ในฐานะผู้เข้ารับการอบรม

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป มีอายุราชการ 11 ปีขึ้นไป มีประสบการณ์ในตำแหน่งตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่อยู่ในตำแหน่งผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ มีวุฒิทางการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 และไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

1.3 ครูผู้สอนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 31 ปีขึ้นไป อายุราชการ 11 ปีขึ้นไป มีวุฒิทางการศึกษา ระดับปริญญาตรี ปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สอน 15-20 คาบต่อสัปดาห์ เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย และไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

1.4 ครูผู้สอนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง มีอายุ 31 ปีขึ้นไป อายุราชการ 11 ปีขึ้นไป วุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี ปฏิบัติการสอนอยู่ใน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สอน 15-20 คาบต่อสัปดาห์ เคยเข้ารับการอบรมทั้งหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ฉบับปรับปรุง 2533 ไม่เคยเข้ารับการอบรม เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

2. สภาพการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5

2.1 การศึกษาข้อมูลจากหลักสูตรแม่บท

การแนะนำของศึกษานิเทศ ในการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง 2533 ส่วนใหญ่ ใช้วิธีประชุมชี้แจง ประชุมปฏิบัติการและทำเอกสารเผยแพร่ โดยมีกลุ่ม เป้าหมายการแนะนำคือ ครูผู้สอน และหัวหน้ากลุ่มหรือหมวดวิชา ส่วนการเสนอแนะให้ครูศึกษา เรื่องที่หลักสูตร กำหนดให้ท้องถิ่น ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น มีการเสนอแนะให้ศึกษาเอกสาร คู่มือหลักสูตรฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 และเอกสาร แนวทางการบริหารหลักสูตร โดย ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

การสนับสนุนจากผู้บริหารหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ให้ครูได้ศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง 2533 มีการสนับสนุนโดย จัดหาสำเนาหลักสูตร และรายละเอียด แต่ละวิชาจากเอกสารหลักสูตรของกรมวิชาการ บริการแก่ครูอาจารย์ ส่วนการสนับสนุน ให้ครูได้ศึกษา เรื่องที่หลักสูตรกำหนดให้ท้องถิ่นปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการ ของท้องถิ่น ส่วนใหญ่สนับสนุนด้วยวิธีการให้ศึกษาเอกสารคู่มือหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

การดำเนินการศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

ครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีการศึกษาจาก ตัวหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 โดยเรื่องที่ศึกษาเป็นส่วนใหญ่คือคำอธิบายรายวิชา ส่วนการศึกษาเรื่องหลักสูตรกำหนดให้ท้องถิ่นปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษา

ครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการศึกษาจาก ตัวหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 เรื่องที่ศึกษาคือ จุดหมายของหลักสูตร รองลงมาคือคำอธิบายรายวิชา การศึกษาเรื่องหลักสูตรกำหนดให้ท้องถิ่นปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น มีการศึกษา จากเอกสารคำอธิบายรายวิชาในตัวเอกสารหลักสูตร

2.2 การศึกษา สํารวจ รวบรวม ข้อมูล ข้อเสนอแนะของท้องถิ่น

การเสนอแนะของศึกษานิเทศก์โรงเรียนให้ดำเนินการ สํารวจ รวบรวม ข้อมูล ข้อเสนอแนะของท้องถิ่น เสนอแนะและไม่ได้เสนอแนะเป็นจำนวนเท่ากัน ในส่วนที่เสนอแนะ ให้ใช้วิธีศึกษาเอกสาร เรื่องที่แนะนำให้โรงเรียนศึกษารวบรวม ส่วนใหญ่ ได้แก่ สภาพ ปัญหา ความต้องการ และสภาพทั่วไปของนักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชน

ผู้บริหารหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่สนับสนุนให้มีการ สํารวจ สภาพ ปัญหาความต้องการของท้องถิ่นโดยการประสานสัมพันธ์กับชุมชน ดำเนินการลักษณะขอความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานภายนอก เช่น วิทยากรท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ ฝึกงานมีการดำเนินการ

รวบรวมข้อมูล ข้อเสนอของท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาหลักสูตร ในเรื่อง สภาพปัญหา ความต้องการ และสภาพทั่วไปของนักเรียนผู้ปกครอง ประชาชน โรงเรียนกำหนดให้มีส่วนร่วม เกี่ยวข้องในการดำเนินการ คือ ครูแนะแนวเป็นส่วนใหญ่

การดำเนินการ ของครูผู้สอน ในระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น พบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่ได้ดำเนินการที่มีอยู่ในลักษณะครูผู้สอนแต่ละรายวิชาเป็นผู้ดำเนินการ โดยใช้อิสระ สัมภาษณ์และศึกษาเอกสาร

ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่า มีการตั้งคณะกรรมการวิชาการของ โรงเรียนดำเนินการใช้วิธีศึกษาเอกสารและระดมความคิด

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา และจัดทำข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาหลักสูตร

การแนะนำของศึกษานิเทศก์ให้โรงเรียนดำเนินการวิเคราะห์ด้านความ สำคัญของรายวิชาหรือเนื้อหาสาระ และปัจจัยสนับสนุนเกื้อกูล และจัดทำข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาหลักสูตรแยกแต่ละกลุ่มหรือหมวดวิชา

ผู้บริหารหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการสนับสนุนให้กรรมการวิชาการของโรงเรียน ดำเนินการ

ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินการโดย เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของรายวิชาหรือเนื้อหาสาระ และข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถ ความสนใจ ความถนัดของนักเรียน

ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ความสามารถความสนใจความถนัดของนักเรียน

2.4 การพิจารณาหลักสูตร รายวิชา ตามลักษณะต่าง ๆ

2.4.1 การปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริม

ส่วนใหญ่พบว่ามี การแนะนำ จากศึกษานิเทศก์และการสนับสนุน จากโรงเรียนให้ จัดทำแผนการสอนโดยให้กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ และเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น โดยโรงเรียนได้ ให้คำปรึกษา และ จัดประชุม เชิงปฏิบัติการ

การดำเนินการส่วนใหญ่พบว่า ครูผู้สอนทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและ ตอนปลาย ดำเนินการจัดทำแผนการสอนที่เน้นกระบวนการ และเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพ ของท้องถิ่น

2.4.2 การปรับ หรือเพิ่มเติม รายละเอียดเนื้อหา จาก คำอธิบายรายวิชา

การเสนอแนะของศึกษานิเทศก์ ส่วนใหญ่ ให้ดำเนินการ กำหนดรายละเอียดเนื้อหาที่จะลด เพิ่ม หรือปรับจากประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล ท้องถิ่นโดยโรงเรียนได้สนับสนุน ด้วยวิธีการจัดเอกสาร ตำราเกี่ยวกับรายละเอียด ในเนื้อหาบริการแก่ครู

การดำเนินการของครูผู้สอนทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและ ตอนปลาย ส่วนใหญ่ ศึกษาจุดประสงค์เนื้อหา กิจกรรม และคาบเวลาที่กำหนดไว้ในคำอธิบาย รายวิชา ในหลักสูตรแม่บท และปรับแผนการสอน

2.4.3 การเลือกใช้ ปรับปรุง เพิ่มเติมสื่อที่มีอยู่แล้ว

การเสนอแนะของศึกษานิเทศก์ ส่วนใหญ่ให้ดำเนินการสำรวจ รวบรวมสื่อ หรือหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้อง และวิเคราะห์หลักสูตรแม่บท โดยโรงเรียน สนับสนุนด้วยการจัดรวบรวมสื่อ เอกสาร หรือหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องบริการแก่ครู

การดำเนินการ ของครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่ดำเนินการ สำรวจรวบรวมสื่อ เอกสาร หรือหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้อง วิเคราะห์จากคู่มือหลักสูตร แผนการสอน คู่มือครู

ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ครูผู้สอน ส่วนใหญ่ดำเนินการวิเคราะห์สื่อ เอกสาร หนังสือที่สำรวจ รวบรวมได้ และวิเคราะห์จากคู่มือหลักสูตร แผนการสอน คู่มือครู

2.4.4 การจัดทำสื่อการเรียนขึ้นมาใหม่

การเสนอแนะส่วนใหญ่ให้ดำเนินการวิเคราะห์จุดประสงค์ของ หลักสูตร ขอบเขตของเนื้อหาสาระ คาบเวลาเรียน ความรู้ความสามารถของผู้เรียน มีการสนับสนุน ด้วยวิธีจัดงบประมาณในการดำเนินการ

ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ดำเนินการโดย กำหนดประสงค์ของสื่อ ขอบเขตหัวข้อของเนื้อหาสาระ

ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ดำเนินการ วิเคราะห์จุดประสงค์ของหลักสูตร ขอบเขตของเนื้อหาสาระ คาบเวลาเรียน ความรู้ ความสามารถของผู้เรียน

2.4.5 การจัดทำเนื้อหา/รายวิชาขึ้นใหม่

การเสนอแนะของศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ ให้ดำเนินการศึกษา จุดหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ โครงสร้าง ของกลุ่มวิชา จากหลักสูตรแม่บท ศึกษาผล การวิเคราะห์สภาพที่ควรจะเป็นของการจัดการศึกษาของท้องถิ่น กำหนดจุดประสงค์ของเนื้อหา วิชา/รายวิชา กำหนดความเหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นเรียน กำหนดผลรวบที่นักเรียนจะได้รับ เมื่อเรียนรายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่จัดทำขึ้นใหม่ การวิเคราะห์ ทบทวนร่างหลักสูตร และปรับปรุงเนื้อหาสาระ มีการแนะนำหลักเกณฑ์ในการดำเนินการ ส่วนใหญ่ คำนึงถึง ความสอดคล้องกับ สภาพปัญหา ความต้องการของท้องถิ่น นักเรียนและผู้ปกครอง โดยผู้มีส่วน เกี่ยวข้องในการดำเนินการทุกขั้นตอน คือ ครูผู้สอนประจำรายวิชา

การสนับสนุนของผู้บริหารหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ โรงเรียน ส่วนใหญ่ ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในการกำหนด จุดประสงค์ และจัดสรรงบประมาณ เพื่อการดำเนินการ

การดำเนินการส่วนใหญ่ ยังไม่ได้ดำเนินการทั้งในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

2.4.6 การนิเทศติดตาม เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้อง กับความต้องการของท้องถิ่น

ผู้บริหารหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่ ได้ดำเนินการ กระตุ้น ผลักดัน หรือนิเทศติดตามโดยใช้วิธี ประชুমอบรม ชี้แจง การใช้และการพัฒนา หลักสูตรฉบับปรับปรุง

2.5 การเสนอขออนุมัติหลักสูตรในระดับโรงเรียน และระดับเขตการศึกษา

การเสนอแนะของศึกษานิเทศก์ ส่วนใหญ่ในระดับโรงเรียน และระดับเขตการศึกษา แนะนำให้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการภายในกลุ่ม หรือหมวดวิชา คณะกรรมการวิชาการของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อขออนุมัติหลักสูตร

การดำเนินการของครูผู้สอน ทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ส่วนใหญ่พบว่า ในระดับโรงเรียนดำเนินการ โดยผ่านการพิจารณาจาก คณะกรรมการวิชาการของโรงเรียน ในระดับเขตการศึกษาส่วนใหญ่พบว่า ผ่านการพิจารณาจากหัวหน้ากลุ่มหรือหมวดวิชา

3. ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5

3.1 ปัญหาการศึกษาข้อมูลจากหลักสูตรแม่บท

การเสนอแนะของศึกษานิเทศก์การใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ปัญหา ส่วนใหญ่ที่พบ คือ เขตศึกษามีเอกสารไม่เพียงพอที่จะบริการ ครูขาดความรู้เรื่องหลักสูตรและอัตรากำลังศึกษานิเทศก์มีจำกัดแนะนำได้ไม่ทั่วถึง

การสนับสนุนของผู้บริหารหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ส่วนใหญ่ปัญหาที่พบ คือ ขาดวิทยากรให้ความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน เอกสารที่ใช้ในการศึกษามีไม่เพียงพอ และเวลาที่ครูใช้ในการศึกษามีไม่เพียงพอ ขาดแหล่งวิชาการประกอบการค้นคว้า

การดำเนินการของครูผู้สอน ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบคือ เอกสารที่ใช้ในการศึกษามีไม่เพียงพอ ขาดแหล่งวิชาการประกอบการค้นคว้า ขาดวิทยากรให้ความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน

การดำเนินการของครูผู้สอน ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ขาดแหล่งวิชาการประกอบการค้นคว้า ขาดวิทยากรให้ความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน เวลาที่ใช้ในการศึกษามีไม่เพียงพอ เอกสารที่ใช้ในการศึกษามีไม่เพียงพอ

3.2 ปัญหาการศึกษา สํารวจ รวบรวมข้อมูล ข้อเสนอแนะของท้องถิ่น

การเสนอแนะของศึกษานิเทศก์ ปัญหา ส่วนใหญ่พบว่า ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการ ขาดงบประมาณ

การสนับสนุนของผู้บริหารหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ปัญหาส่วนใหญ่ พบว่า คณะดำเนินการมีภาระกิจมากไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่ ขาดวิทยากรในการแนะนำแนวทางการดำเนินการ ครูขาดความรู้พื้นฐานในการดำเนินการ

การดำเนินการของครูผู้สอน ปัญหา ส่วนใหญ่ พบว่า ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือคณะทำงานมีภาระกิจอื่นมาก ไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่ ขาดวิทยากรในการแนะนำแนวทางการดำเนินการ

ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ ขาดวิทยากรแนะนำแนวทางการดำเนินการ คณะทำงานมีภาระกิจอื่นมาก ไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่

3.3 ปัญหาการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะทางการศึกษา และจัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตร

การเสนอแนะของศึกษานิเทศก์ ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ มีภาระกิจมาก ทำให้มีเวลาในการแนะนำน้อย ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการและแนวทางการวิเคราะห์ และจัดทำข้อเสนอแนะ ครูไม่ให้ความร่วมมือ

การสนับสนุนของผู้บริหารหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ขาดทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ขาดวิทยากรแนะนำแนวทางในการวิเคราะห์ ขาดเอกสารและแหล่งความรู้ที่จะศึกษา

การดำเนินการของครูผู้สอน ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ

ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นคือ ขาดทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ขาดความรู้เกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายคือ ขาดวิทยากรแนะนำแนวทางในการวิเคราะห์ ขาดทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

3.4 ปัญหาการพิจารณาหลักสูตร รายวิชา ตามลักษณะต่าง ๆ

3.4.1 การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริม

การเสนอแนะของศึกษานิเทศก์ ปัญหาที่พบ คือ เอกสารเกี่ยวกับการปรับปรุงกิจกรรม การเรียนการสอน มีบริการให้ไม่เพียงพอ ขาดความร่วมมือหรือส่งเสริมในการปรับปรุงกิจกรรม การเรียนการสอนจากโรงเรียน และครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน

การสนับสนุนของผู้บริหารหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ เอกสารค้นคว้าเกี่ยวกับการปรับปรุงกิจกรรมมีไม่เพียงพอ ขาดวิทยากรในการเสนอแนะแนวทางที่ถูกต้อง

การดำเนินการของครูผู้สอน ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เหมือนกันคือ เอกสารการค้นคว้าเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน มีไม่เพียงพอ ขาดการส่งเสริมให้ครูปรับปรุงกิจกรรม การเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมและขาดการเสนอแนะแนวทางที่ถูกต้อง

3.4.2 ปัญหาการปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหา จากคำอธิบาย

รายวิชา

การเสนอแนะของศึกษานิเทศก์ ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ขาดเอกสารที่เสนอขั้นตอนในการปรับเนื้อหา ครูขาดความรู้ในรายละเอียดเนื้อหาวิชา และการปรับหรือเพิ่มเติม

การสนับสนุนของผู้บริหารหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ขาดผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชามาให้คำแนะนำ ครูไม่ทราบขั้นตอนในการปรับเนื้อหา และครูมีเวลาดำเนินการไม่เพียงพอ

การดำเนินการของครูผู้สอน ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายเหมือนกันคือ ขาดเอกสารในการค้นคว้า และขาดผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชามาให้คำบรรยาย

3.4.3 ปัญหาการเลือกใช้ ปรับปรุง เพิ่มเติม สื่อที่มีอยู่แล้ว

การเสนอแนะของศึกษานิเทศก์ ปัญหาที่พบ คือ ขาดเอกสารการค้นคว้า

การสนับสนุนของผู้บริหารหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ขาดข้อมูลที่สนับสนุนการสำรวจ และรวบรวมสื่อ และไม่สามารถเสนอเกณฑ์การวิเคราะห์สื่อที่เหมาะสมได้

การดำเนินการของครูผู้สอน ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ

ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ ขาดการส่งเสริมในการเลือกใช้
ปรับปรุง เพิ่มเติม สื่อในระดับโรงเรียน ขาดเกณฑ์การวิเคราะห์สื่อที่เหมาะสม การสำรวจ
และรวบรวมสื่อที่เกี่ยวข้องยังทำไม่ได้ไม่สมบูรณ์

ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ การสำรวจและรวบรวมสื่อ
ที่เกี่ยวข้องยังทำไม่ได้ไม่สมบูรณ์ ขาดเกณฑ์การวิเคราะห์สื่อที่เหมาะสม

3.4.4 ปัญหา การจัดทำ สื่อการเรียนขึ้นมาใหม่

การเสนอแนะของศึกษานิเทศก์ ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ
ไม่สามารถบริการแหล่งค้นคว้า แก่โรงเรียนได้อย่างทั่วถึง และเวลาไม่เพียงพอต่อการแนะนำ

การสนับสนุนของผู้บริหารหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ปัญหาส่วนใหญ่
ที่พบคือ ขาดงบประมาณ ครูมีความรู้ในการจัดทำสื่อไม่เพียงพอ

การดำเนินการของครูผู้สอน ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ

ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นคือ มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำสื่อ
ไม่เพียงพอ ขาดแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ ขาดการแนะนำชี้แจง

ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ ขาดงบประมาณในการดำเนินการ
จัดทำ ขาดแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ ขาดการแนะนำชี้แจง

3.4.5 ปัญหาการจัดทำเนื้อหา/รายวิชาขึ้นมาใหม่

การแนะนำของศึกษานิเทศก์ ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ
ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการและขั้นตอนการดำเนินการ และครูมีเวลาไม่เพียงพอ

การสนับสนุนของผู้บริหารหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ปัญหาส่วนใหญ่
ที่พบคือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการ และขั้นตอนการดำเนินการจัดทำเนื้อหารายวิชา
ขึ้นใหม่

การดำเนินการของครูผู้สอน ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ
ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ ขาดความรู้ความเข้าใจใน
หลักการและขั้นตอนการดำเนินการ การจัดทำ เนื้อหา/รายวิชาขึ้นใหม่ และขาดแหล่ง
วิทยาการในการค้นคว้า

ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ ขาดแหล่งวิทยาการในการ
ค้นคว้าและขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการและขั้นตอน การดำเนินการจัดทำเนื้อหา/รายวิชา
ขึ้นใหม่

การกำหนดความเหมาะสมด้านต่างๆ ของเนื้อหา/รายวิชาที่จัดทำ
ขึ้นใหม่

การเสนอแนะของศึกษานิเทศก์ ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ
ครูขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการ และแนวทางการกำหนดความเหมาะสม ขาดข้อมูล
ในการกำหนดความเหมาะสมในด้านต่างๆ

การดำเนินการของครูผู้สอน ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ
ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ ขาดความรู้ความเข้าใจใน
หลักการและแนวทางการกำหนดความเหมาะสม

ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ ขาดข้อมูลในการกำหนด
ความเหมาะสมในด้านต่างๆ

การกำหนดความคิดรวบยอดที่นักเรียนจะได้รับ จากเนื้อหา/
รายวิชาที่จัดทำขึ้นใหม่

การเสนอแนะของศึกษานิเทศก์ ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ
ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดความคิดรวบยอด

การดำเนินการของครูผู้สอน ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ
ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดความคิดรวบยอด

ทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย คือ ครูขาดความรู้
ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดความคิดรวบยอด

การวิเคราะห์บททวนร่างหลักสูตร และปรับปรุง เนื้อหาราย
วิชาที่จัดทำขึ้นใหม่

การแนะนำของศึกษานิเทศก์ ปัญหาที่พบ ส่วนใหญ่คือ ครูมี
ภาระกิจอื่น ๆ มากไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่และไม่ทราบขั้นตอนในการดำเนินการ

การดำเนินการของครูผู้สอน ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ
ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ มีภาระกิจมาก ไม่สามารถ
ดำเนินการได้เต็มที่ และไม่ทราบเกณฑ์ในการวิเคราะห์บททวน

ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ ไม่ทราบเกณฑ์ในการ
วิเคราะห์บททวน และมีภาระกิจอื่น ๆ มากไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่

3.4.5 ปัญหาการนิเทศติดตามเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

การกระตุ้น ผลักดัน หรือนิเทศติดตามของผู้บริหารหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ มีภาระกิจด้านอื่นๆ ต้องทำ จึงไม่มีเวลาเพียงพอ และยังหาวิธีที่เหมาะสมไม่ได้

3.5 ปัญหาการเสนอขออนุมัติหลักสูตร

การเสนอแนะของศึกษานิเทศก์ ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ขาดเอกสารอ้างอิง และขั้นตอนการดำเนินการไม่เด่นชัด

การดำเนินการของครูผู้สอน ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย เหมือนกัน คือ ไม่ทราบขั้นตอนในการดำเนินการ และดำเนินการล่าช้าไม่ทันต่อการนำไปใช้

อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

จากผลการวิจัยมีข้อค้นพบที่ผู้วิจัยเห็นว่าน่าสนใจ ควรที่จะนำมาอภิปรายผล และเสนอแนะดังนี้

การศึกษาหลักสูตรแม่บท จากผลการวิจัยพบว่า ในการแนะนำการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง มีการจัดประชุมชี้แจง ประชุมปฏิบัติการ และทำเอกสารเผยแพร่ โดยมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่ครูผู้สอน และหัวหน้าหมวดวิชา ในระดับโรงเรียน มีการสนับสนุนโดยจัดหาสำเนาหลักสูตรและรายละเอียดแต่ละวิชา จากเอกสารหลักสูตรของกรมวิชาการ บริการ

แก่ครู อาจารย์ ส่วนเรื่องที่ครูได้ศึกษาเป็นส่วนใหญ่ คือ จุดหมายของหลักสูตร และ
 คำอธิบายรายวิชา แสดงว่าได้มีการแนะนำส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาหลักสูตรแม่บท เพื่อเป็น
 พื้นฐานในการจัดทำโครงการสอน แผนการสอนต่อไป ซึ่งเป็นภาระส่งเสริมให้การใช้หลักสูตร
 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะโครงการสอนแผนการสอนจะเป็นเอกสาร แนวทางที่จะช่วย
 ให้การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนของครูบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร ดังที่ พันทิพา
 อุทัยสุข (2523) กล่าวว่า ครูควรจัดทำแผนการสอน ไว้ก่อนจัดการสอน เพราะแผนการสอน
 จะกล่าวถึงแนวทางการสอนการจัดกิจกรรมเสนอแนะแก่ครู โดยยึดจุดประสงค์การเรียนรู้ และ
 ความคิดรวบยอดของหลักสูตรไว้เป็นหลัก แต่เรื่องที่ครูศึกษา จากหลักสูตรนั้น ยังพบอยู่ใน
 วงจำกัดการศึกษาไปถึงจุดเน้นที่หลักสูตรเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตร ให้เหมาะสมกับ
 สภาพและความต้องการของท้องถิ่น เป็นจุดเน้นข้อที่ 2 (กรมวิชาการ, 2534) ส่งเสริม
 ให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรคำนึงความต้องการอันหลากหลายของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างกันใน
 ด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ และสังคม จึงทำให้การศึกษาเรื่องหลักสูตร
 กำหนดให้ท้องถิ่นรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งพบว่าการแนะนำ
 และสนับสนุนอยู่ แต่การดำเนินการยังอยู่ในลักษณะต้องพัฒนาต่อไป เพื่อให้เป็นไปอย่าง
 ถูกหลักการ และแนวดำเนินการในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
 อันจะบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาหลักสูตร และใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง 2533
 ได้อย่างสมบูรณ์

ด้านปัญหา การศึกษาข้อมูลจากหลักสูตรแม่บท ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ทั้งด้านการเสนอแนะ
 สนับสนุน และดำเนินการคือ เอกสารที่ใช้ในการศึกษาไม่เพียงพอ นอกจากนั้นยังพบอีกว่า
 ครูขาดความรู้เรื่องหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ
 (2524) พบว่า โรงเรียนยังขาดเอกสารหลักสูตรคู่มือต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
 (กรมวิชาการ, 2520) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ในด้านการจัดการเรียน
 การสอนไว้ว่า โรงเรียนควรจัดให้ครูได้ศึกษาหลักสูตร และจัดให้มีการประชุมครู
 เพื่อวางแผนในการแก้ปัญหา และปรับปรุงการเรียนการสอน

การสำรวจ รวบรวมข้อมูล ข้อเสนอของท้องถิ่น จากผลการวิจัยพบว่า การเสนอแนะให้โรงเรียนได้ดำเนินการยังไม่เด่นชัดนัก ส่วนใหญ่ให้ใช้วิธีศึกษาเอกสารเรื่องที่ศึกษารวบรวมมีความสอดคล้องกันกับการสนับสนุนของโรงเรียนคือ สภาพ ปัญหา ความต้องการ และสภาพทั่วไปของนักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชน ส่วนใหญ่ยังไม่มีการดำเนินการในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการดำเนินการ สภาพเช่นนี้ ผู้วิจัยคาดว่า อาจเป็นผลมาจากการศึกษา เรื่องที่หลักสูตรกำหนดให้ท้องถิ่นปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นนั้นยังไม่แพร่หลาย มีผู้ได้เข้ารับการอบรมทั้งผู้บริหาร และครูผู้สอน เป็นจำนวนน้อย ประกอบกับหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ซึ่งเริ่มนำมาใช้ได้ไม่นาน

ปัญหาการสำรวจรวบรวมข้อมูล ข้อเสนอของท้องถิ่น ปัญหา ที่พบสอดคล้องกันคือ คณะดำเนินการมีภาระกิจมาก ไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่ พบทั้งในการสนับสนุนและดำเนินการ ปัญหานี้ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรวางวิธีแก้ปัญหา เช่น วางแผนการดำเนินงานภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบของบุคลากรในโรงเรียนอย่างเท่าเทียมกัน และสอดคล้องกับ ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ตลอดจนผลงานที่อาจมีลักษณะซ้ำซ้อนกันลง ผู้วิจัยคิดว่าบุคลากรในโรงเรียน จะมีความรู้สึกว่ามีภาระกิจลดลง

การวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา และจัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของรายวิชา หรือ เนื้อหาสาระและข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถ ความสนใจความถนัดของนักเรียน นับว่าเป็นส่วนที่สำคัญ และตรงประเด็นในการดำเนินการ และยังเป็นการปฏิบัติตามประกาศของกรมสามัญศึกษา เรื่อง ทิศทางการจัดการศึกษา ของกรมสามัญศึกษาข้อ 4 กล่าวว่า กรมสามัญศึกษา เชื่อว่า การร่วมกันคิดร่วมกันทำปรึกษาแนะนำขึ้นบนความถูกต้อง และให้การสนับสนุน ตลอดจนส่งเสริมให้มีสวัสดิการ จะทำให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู-อาจารย์ และนักเรียนมีขวัญ กำลังใจ อันจะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูง (กรมสามัญศึกษา, 2531)

ส่วนปัญหาการวิเคราะห์ข้อสนเทศทางการศึกษา และจัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตร การที่ศึกษานิเทศก์ มีภาระกิจมากทำให้มีเวลาในการแนะนำน้อย และการขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรของศึกษานิเทศก์ กรณีเช่นนี้ย่อมส่งผลไปสู่ระดับโรงเรียนในการสนับสนุน และดำเนินการ ที่ส่วนใหญ่พบปัญหาว่าขาดวิทยากรแนะนำแนวทางในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยเห็นว่าในระดับเขต ควรวางแผนพัฒนาวิทยากร และกำหนดแนวทางในการขยายผลความรู้ ไปสู่วิทยากรระดับจังหวัด กลุ่มโรงเรียน และโรงเรียนเป็นการดำเนินการนิจรรณาหลักสูตร รายวิชา ตามลักษณะต่าง ๆ

การปรับปรุงกรรมการเรียนการสอน จากการเสนอแนะ การสนับสนุน และการดำเนินการ ส่วนใหญ่พบความสอดคล้องกันในเรื่อง เน้นการจัดทำแผนการสอนให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ และสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ซึ่งนับว่าสำคัญยิ่งในการจัดการเรียนการสอน ดังที่ พันทิพา อุทัยสุข (2523) กล่าวว่า ครูควรจัดทำแผนการสอนไว้ก่อนจัดการสอน เพราะแผนการสอนจะกล่าวถึงแนวทางการสอน การจัดกิจกรรมเสนอแนะแก่ครู โดยยึดจุดประสงค์การเรียนรู้ และความคิดรวบยอดของหลักสูตรไว้เป็นหลัก

ปัญหาในการปรับปรุงกรรมการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ทั้งการเสนอแนะ การสนับสนุน และการดำเนินการ พบปัญหาที่เกี่ยวข้องกันคือ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงกรรมการเรียนการสอน มีบริการให้ไม่เพียงพอ เป็นผลให้โรงเรียนขาดเอกสารค้นคว้าเกี่ยวกับ การปรับปรุงกรรมการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกองวิจัยทางการศึกษากกรมวิชาการ (2524) พบว่า โรงเรียนยังขาดเอกสารหลักสูตร คู่มือต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

การปรับ หรือเพิ่มเติม รายละเอียดเนื้อหา จากคำอธิบายรายวิชา จากข้อมูลส่วนใหญ่ที่พบผู้วิจัย มีความเห็นว่าการเสนอแนะเป็นไปตามหลักการของการพัฒนาหลักสูตรคือ ให้ดำเนินการ กำหนดรายละเอียดเนื้อหาที่จะลดเพิ่ม หรือปรับจากประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลท้องถิ่น แต่ข้อมูลส่วนใหญ่จากการดำเนินการพบว่ามีการศึกษาจุดประสงค์

เนื้อหา กิจกรรม และคาบเวลาที่กำหนดไว้ในคำอธิบายรายวิชา ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าเป็นการนำหลักสูตรไปสู่การสอนเท่านั้น ซึ่งควรดำเนินการให้ถึงขั้น มีการพัฒนาหลักสูตร โดยการปรับหรือเพิ่มเติม รายละเอียดเนื้อหา จากคำอธิบายรายวิชา ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ด้วย

ปัญหาในการปรับ หรือเพิ่มเติม รายละเอียดเนื้อหา จากคำอธิบายรายวิชา ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ ทั้งในการเสนอแนะและการดำเนินการคือ ขาดเอกสารที่เสนอแนะขั้นตอนในการปรับเนื้อหา เป็นผลให้โรงเรียนขาดเอกสารในการค้นคว้า เป็นปัญหาส่วนใหญ่ที่พบเช่นเดียวกับในส่วนอื่น ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว

การเลือกใช้ปรับปรุง เพิ่มเติมสื่อที่มีอยู่แล้ว ส่วนใหญ่จากการเสนอแนะให้ดำเนินการสำรวจรวบรวมสื่อ หรือหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้อง การสนับสนุนในโรงเรียน ได้จัดรวบรวมและบริการแก่ครู โดยความร่วมมือจากครูผู้สอนในการดำเนินการ นับว่าเป็นการเริ่มต้นที่ดี

ปัญหาที่พบในการเลือกใช้ ปรับปรุง เพิ่มเติม สื่อที่มีอยู่แล้ว จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาได้แก่ ขาดข้อมูลที่สนับสนุนการสำรวจรวบรวมสื่อ และการสำรวจรวบรวมสื่อที่เกี่ยวข้อง ยังทำได้ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนควรประสานงานกับกลุ่มโรงเรียน หรือโรงเรียนใกล้เคียง เพื่อดำเนินการในการจัดตั้งศูนย์รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน หรือหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องบริการแก่โรงเรียนเป็นการต่อไป

การจัดทำสื่อการเรียนชิ้นใหม่ จากการวิจัยพบว่า มีการเสนอแนะให้ดำเนินการวิเคราะห์จุดประสงค์ของหลักสูตรขอบเขตเนื้อหาสาระ คาบเวลาเรียน ความรู้ความสามารถของผู้เรียน มีการสนับสนุนด้วยวิธีจัดงบประมาณในการดำเนินการ การดำเนินการนั้นพบว่ามีดำเนินการ ทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ทั้งนี้เพราะในหลักสูตรมัธยมศึกษา

ตอนต้นและตอนปลายฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 บางรายวิชา ได้ให้คำอธิบายรายวิชาที่ผู้สอนจำเป็นต้องจัดทำรายละเอียดเนื้อหาวิชา และจัดทำสื่อการเรียนขึ้นใหม่เป็นเรื่องราวเฉพาะถิ่นของตนเอง เช่นในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กรมวิชาการ (2534) หมวดวิชาสังคมศึกษา ในวิชาบังคับเลือกรายวิชา ส. 017 ท้องถิ่นของเรา คำอธิบายรายวิชา ศึกษาสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของท้องถิ่น และอาณาจักรโบราณที่เกี่ยวข้อง ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปพื้นบ้าน บุคคลสำคัญของท้องถิ่น และการดำเนินชีวิต เพื่อให้เกิดความเข้าใจในอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรมที่มีต่อการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น มีความภูมิใจ รักและผูกพันกับท้องถิ่นของตน ร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กรมวิชาการ (2534) หมวดวิชาภาษาไทย ในวิชาเลือกเสรี รายวิชา ท. 035 วรรณกรรมท้องถิ่น คำอธิบายรายวิชา ศึกษาเพลงพื้นบ้าน ปริศนา คำทาย ภาชิตและสำนวน ตำนาน นิทาน นิยาย เรื่องเล่าโดยให้ศึกษาเกี่ยวกับที่มา เนื้อหา คำศัพท์ สำนวน ความหมาย และอิทธิพลที่มีต่อการดำรงชีวิต เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่า และร่วมมือในการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่นด้วยความจงรักภักดี ท้องถิ่นในระดับโรงเรียน ควรริบเร่งต่อการดำเนินการเพื่อให้บรรลุผลในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องต่อความต้องการของท้องถิ่นตามลักษณะดังกล่าว

ปัญหาที่พบ ในการจัดทำสื่อการเรียนขึ้นมาใหม่จากการเสนอแนะของศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่คือ ไม่สามารถบริการแหล่งค้นคว้าแก่โรงเรียนได้อย่างทั่วถึง โรงเรียนขาดงบประมาณในการดำเนินการ และครูขาดความรู้ในการจัดทำสื่อ ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรประสานสัมพันธ์กับแหล่งวิทยากรในชุมชน เช่น แหล่งข้อมูลความรู้จากห้องสมุดประชาชน สถานศึกษาใกล้เคียงที่มีความพร้อม ขอความร่วมมือในทางวิชาการจากวิทยาลัยครูที่อยู่ใกล้เคียง ถ้าเป็นไปได้ เชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่ครู เรื่องงบประมาณนั้นโรงเรียนควรพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ ดังที่ บุญมี เณรยอด (2531) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนา

หลักสูตรระดับท้องถิ่น เรื่องการอำนวยการวิชาชีพแก่การดำเนินงาน วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ต้องจัดให้ครู ไม่ใช่ให้ครูแสวงหา หรือจัดทำขึ้นมาเองเพราะภาระของครูก็มากพอแล้ว

การจัดทำเนื้อหาวิชาวิชาขึ้นใหม่ จากการวิจัยพบว่า ในส่วนของการเสนอแนะให้ดำเนินการศึกษาจุดหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ โครงสร้างของกลุ่มวิชา จากหลักสูตรแม่บท ศึกษาผลการวิเคราะห์สภาพที่ควรจะเป็นของการจัดการศึกษาของท้องถิ่น กำหนดจุดประสงค์ของเนื้อหาวิชา/รายวิชา กำหนดความเหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นเรียน กำหนดผลรวมที่นักเรียนจะได้รับ เมื่อเรียนรายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่จัดทำขึ้นมาใหม่ การวิเคราะห์บทบาทร่างหลักสูตร และปรับปรุงเนื้อหาสาระ มีการแนะนำในหลักเกณฑ์การดำเนินการส่วนใหญ่คำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น นักเรียนและผู้ปกครอง โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการทุกขั้นตอน คือครูผู้สอนประจำรายวิชา การสนับสนุน โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดจุดประสงค์ และจัดสรรงบประมาณ เพื่อการดำเนินการ จากสภาพดังกล่าวในด้านการแนะนำ และสนับสนุนนั้นมีความสอดคล้องตามแนวปฏิบัติการจัดทำเนื้อหา/รายวิชาใหม่ ตามเอกสารการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น ของศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ (ม.ป.ป.) แต่ในส่วนของการดำเนินการส่วนใหญ่ยังไม่มีการดำเนินการทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 เริ่มประกาศใช้ทั่วประเทศได้ครบ 1 ปี คือ ใช้ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ ปีที่ 4 ปีการศึกษา 2534 ยกเว้นโรงเรียนที่ได้ทดลองการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 (โรงเรียนนาร่อง) มาตั้งแต่ปี 2533 หลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 เป็นหลักสูตรที่ผ่านการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันอยู่ในเวลาต่อไปข้างหน้า สภาพต่าง ๆ ของสังคมเปลี่ยนแปลงหรือพบข้อบกพร่องของหลักสูตร ก็จำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตรนี้ต่อไป อาจจะต้องถึงขั้นจัดทำเนื้อหาวิชาวิชาใหม่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ อารัง บัวศรี (2531) กล่าวว่า เมื่อการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในสังคม วิถีชีวิตของประชากรก็เปลี่ยนแปลง

ไปด้วย หลักสูตรจึงจำเป็นต้องพัฒนาไปเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อเตรียม ประชากรให้พร้อมที่จะเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ

ปัญหา การจัดทำเนื้อหา/รายวิชาขึ้นมาใหม่ จากการวิจัยพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ ของการเสนอแนะ และการสนับสนุนคือ ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการและขั้นตอนการ ดำเนินการ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาเกี่ยวเนื่องกันมาจากการขาดเอกสารที่ใช้ในการ ศึกษา ควรจะต้องมีการประสานสัมพันธ์กับหน่วยเหนือขึ้นไป ถึงระดับกรมวิชาการโดยเฉพาะ ศูนย์พัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีหน้าที่เสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น เพื่อจัดฝึกอบรมบุคลากร เป็นวิทยากรหลัก และจัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ให้แพร่หลาย มากกว่าที่เป็นอยู่ ประกอบกับในระดับเขตการศึกษา ควรขยายผลความรู้ในการพัฒนาหลักสูตร ออกไปในระดับจังหวัด กลุ่มโรงเรียนและโรงเรียน จัดทำเอกสารเผยแพร่เป็นการ ต่อไป

การนิเทศติดตามเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการกระตุ้น ผลักดันหรือนิเทศติดตาม โดยใช้ วิธีประชุมอบรม ชี้แจง การใช้และการพัฒนาหลักสูตรฉบับปรับปรุง จะเห็นได้ว่าโรงเรียน ได้จัดให้มีการนิเทศติดตามผล ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่สอดคล้องกับประกาศกรมสามัญศึกษา เรื่องทิศทางการจัดการศึกษา ของกรมสามัญศึกษา (2531) ข้อ 4 กล่าวว่า กรมสามัญ ศึกษา เชื่อว่าการร่วมคิด ร่วมให้คำปรึกษาแนะนำ ยืนยันความถูกต้อง และให้การสนับสนุน ทั้งในด้านความคิดทรัพยากร ช่วยเผยแพร่ผลงาน ตลอดจนส่งเสริมให้มีสวัสดิการจะทำให้ ผู้บริหารโรงเรียน ครู-อาจารย์ และนักเรียนมีขวัญกำลังใจ อันจะทำให้การปฏิบัติงานมี ประสิทธิภาพสูง จึงมุ่งให้มีการนิเทศติดตามผล การสนับสนุนให้ ครู ผู้บริหาร และผู้ เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน และกิจการของโรงเรียนได้รับการนิเทศ การสนับสนุนดูแล ซึ่งกันและกันให้เต็มความสามารถ

ปัญหาการนิเทศติดตาม เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นจากการวิจัยพบเด่นชัดเกี่ยวกับการดำเนินการในการจัดการนิเทศคือ ยังหาวิธีที่เหมาะสมไม่ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของกรมสามัญศึกษา (2528) ที่ว่าโรงเรียนยังขาดแคลนบุคลากรที่มีความสามารถ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีดำเนินการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนผู้วิจัยเห็นว่า กรณียังหาวิธีการที่เหมาะสมไม่ได้นั้น ควรมีการร่วมประชุม ปรึกษาหารือ ร่วมกันศึกษาเอกสาร หาแนวทางดำเนินการที่เหมาะสม

การเสนอขออนุมัติหลักสูตรในระดับโรงเรียน และระดับเขตการศึกษา จากการวิจัยพบว่า มีการเสนอแนะให้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการภายในกลุ่มหรือหมวดวิชาคณะกรรมการวิชาการของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อขออนุมัติหลักสูตร ซึ่งในการดำเนินการ สอดคล้องกัน ผู้วิจัยเห็นเป็นการสมควร เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับประกาศกรมสามัญศึกษา เรื่องทิศทางการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2531) กล่าวว่า กรมสามัญศึกษา เชื่อว่า การร่วมคิด ร่วมให้คำปรึกษาแนะนำ ยืนยันความถูกต้อง และให้การสนับสนุนทั้งด้านความคิด ทรัพยากร ช่วยเผยแพร่ผลงาน ตลอดจนส่งเสริมให้มีสวัสดิการ จะทำให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ และนักเรียน มีขวัญกำลังใจ อันจะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูง

ปัญหาในการขออนุมัติหลักสูตร จากการวิจัยพบว่า ขาดเอกสารอ้างอิง และในการดำเนินการ ครูไม่ทราบขั้นตอนในการดำเนินการ ผู้วิจัยเห็นว่า เขตการศึกษาควรประสานงานกับ ศูนย์พัฒนาหลักสูตรในเรื่อง เอกสารแนวทางการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น แล้วทำเอกสารเผยแพร่ ไปสู่ระดับโรงเรียนพร้อมกับจัดประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1. กรมสามัญศึกษาและกรมวิชาการ ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการศึกษา ควรมีการดำเนินการในด้านต่างๆ ดังนี้

ควรดำเนินการเร่งรัดจัดทำเอกสาร คู่มือแนวทางการพัฒนาหลักสูตร เผยแพร่ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นที่แพร่หลาย

ควรจัดอบรมศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการพัฒนาหลักสูตร เพื่อเป็นวิทยากร ออกไปสู่ ส่วนภูมิภาค

2. เขตการศึกษาและกลุ่มโรงเรียน ซึ่งมีหน้าที่ในการนิเทศติดตาม และสนับสนุนการดำเนินงานการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

ควรจัดอบรมสัมมนา ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ทุกโรงเรียนในเขตการศึกษา เพื่อเสนอแนวทาง ปรึกษาปัญหา และแสวงหาแนวทางเป็นไปที่ดีที่สุดในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ระดับโรงเรียน

ควรจัดทำเอกสารเผยแพร่ไปสู่ จังหวัด กลุ่มโรงเรียน และโรงเรียน ให้เพียงพอโดยด่วน

ควรจัดฝึกอบรม เพื่อสร้างวิทยากรหลักในระดับจังหวัดและกลุ่มโรงเรียน และเร่งรัดให้ครูได้ เข้ารับการอบรม

การดำเนินการ นิเทศและติดตามผล ในช่วงเวลาอันเหมาะสม

ควรสร้างชุดการฝึกอบรมขึ้น ใช้ในเขตการศึกษาโดยเฉพาะ เพื่อความสะดวก

3. โรงเรียน เป็นหน่วยดำเนินการ ในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

ควรส่งเสริมให้ครู เข้ารับการอบรม เรื่องการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นเมื่อมีหน่วยงานใด หน่วยงานหนึ่งจัดขึ้น

ควรจัดทำสำเนา เอกสารแนวทางการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น ของศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ เผยแพร่แก่ครูทุกคนให้ศึกษา

ควรจัดฝึกอบรมปฏิบัติการขึ้นในโรงเรียน โดยอาศัยวิทยากรหลักของเขต และบุคลากรภายในโรงเรียนที่ผ่านการอบรม

ควรแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารเป็นประธาน คณะกรรมการวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นเป็นกรรมการ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ เป็นกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ความถนัด ความสนใจ และความสามารถของนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัย สภาพและปัญหา การพัฒนาหลักสูตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษาอื่นๆ แล้วเปรียบเทียบ เพื่อหาแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมต่อไป

2. ควรมีการวิจัย สภาพและปัญหา การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยเจาะลึกกลุ่มวิชาหรือหมวดวิชาใด หมวดวิชาหนึ่ง โดยเฉพาะ

3. ควรศึกษาการใช้แหล่งวิชาการท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา